เรื่องเสร็จที่ ๑๒๐/๒๕๒๖

บันทึก

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวง (กรณีพันเอก เสามนัส โปตระนันทน์ กับพวก เรียกร้องค่าทดแทนที่ดินตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ)

กรมทางหลวงได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ คค.๐๖๐๖/๑๓๔๕๑ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่ได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงที่จะสร้างทางหลวงแผ่นดินสายลพบุรี - นครชัยศรี - ราชบุรี พ.ศ. ๒๕๑๓ ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๓ และต่อมาได้มีประกาศกระทรวงคมนาคมกำหนดให้ทางหลวงดังกล่าวเป็นทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๑๙ซึ่งปรากฏว่าบ้านและที่ดินของพันเอก เสามนัส โปตระนันทน์ กับพวกอีก ๒ รายได้ถูกกำหนดเข้าอยู่ในแนวเขตที่จะสร้างทางหลวงสายดังกล่าวเกือบทั้งหมด และเนื่องจากเจ้าของที่ดินทั้ง ๓ รายไม่ยินยอม กรมทางหลวงจึงได้เข้าครอบครองที่ดินทั้ง ๓ ราย โดยใช้อำนาจตามข้อ ๖๖ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และได้นำเงินค่าทดแทนที่ดินทั้ง ๓ รายไปวางต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๓ แต่พันเอก เสามนัสฯกับพวกดังกล่าวได้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ว่า กรมทางหลวงกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนที่ดินของพวกตนที่อยู่ในแนวเขตทางหลวงดังกล่าวโดยไม่เป็นธรรมและไม่ถูกต้องตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๕) พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องทุกข์นี้ยังรับฟังไม่ได้ว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือกรมทางหลวงได้พิจารณากำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินของผู้ร้องทุกข์โดยขัดต่อกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายและมีคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องทุกข์นี้โดยให้ข้อสังเกตไว้ท้ายคำวินิจฉัยด้วยว่า ขณะนี้ได้มีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดินสายแยกถนนจรัญสนิทวงศ์ (แยกสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า)ฯ พ.ศ. ๒๕๒๔ ประกาศใช้บังคับแล้วเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๔ ซึ่งที่ดินของผู้ร้องทุกข์ทั้ง ๓ รายอยู่ในข่ายที่ถูกเวนคืนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นว่า วิธีการกำหนดค่าทดแทนย่อมต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแจ้งคำวินิจฉัยไปยัง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี (พันเอก ถนัด คอมันตร์) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งตามความเห็นของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ว่า คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์น่าจะพิจารณาด้วยว่า ในการคำนวณเงินค่าทดแทน กรมทางหลวงได้อาศัยพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยถือราคาฯ ปี ๒๕๑๓ เป็นเกณฑ์ แต่ปรากฏว่าได้มีการเวนคืนที่ดินในปี ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นระยะเวลาเกิน ๑๐ ปี และพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวน่าจะหมดอายุแล้ว การคำนวณราคาโดยถือเอาปีที่ออกพระราชกฤษฎีกาเป็นหลักจึงน่าจะไม่ชอบเห็นควรให้

คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๕) ได้พิจารณาทบทวนปัญหาดังกล่าวตามคำบัญชาของ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรีแล้ว มีมติยืนยันตามความเห็นเดิมและชี้แจงเพิ่มเติมว่า การที่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๕) มิได้วินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวเพราะพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดินสายแยกถนนจรัญสนิทวงศ์ (แยกสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า)ฯ พ.ศ. ๒๕๒๔ เพิ่งประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๔ อันเป็นเวลาภายหลังจากพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงฯ พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้สิ้นอายุไปแล้ว (๒๙ ธันวาคม ๒๕๒๓) ดังนั้น การเวนคืนที่ดินตามพระราชบัญญัติเวนคืนฯ นี้ จึงเป็นกรณีอันต้องถือว่าเป็นการออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในบริเวณที่ดินที่ไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงไว้ก่อน และเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการปฏิบัติตาม “วิธีการเวนคืน” ตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับกรณีนี้ (ข้อ ๗๐ ถึงข้อ ๗๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ฯ) ดังนั้น ไม่ว่าคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๕) จะมีคำวินิจฉัยไปในทางใด การคำนวณค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ผู้ร้องทุกข์ก็คงต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายใหม่อยู่นั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาทบทวนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๕) ดังกล่าวไปยัง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งได้เสนอความเห็นของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งมีความเห็นว่า ปัญหาที่ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พันเอก ถนัด คอมันตร์) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งตามความเห็นของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี(นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ คณะที่ ๕ พิจารณาทบทวนนั้นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์ของเอกชนและของรัฐเป็นจำนวนมากและอาจตีความได้เป็น ๒ นัย คือ นัยแรก เจ้าหน้าที่ฯ จะต้องถือหลักเกณฑ์ตามข้อ ๗๖ (๓) คือ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าทดแทนไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แล้ว ให้กำหนดค่าทดแทนเท่าราคาของทรัพย์สินตามราคาธรรมดาที่ซื้อขายกันในท้องตลาดในวันที่พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ใช้บังคับหรือนัยที่สอง คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ฯ ได้กำหนดวิธีการเข้าครอบครองก่อนการโอนกรรมสิทธิ์ (กรณีทางเร่งด่วน) เป็นคนละวิธีการกับการเข้าครอบครองโดยการตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น การดำเนินการตามวิธีการกำหนดราคาของอสังหาริมทรัพย์กรณีทางหลวงเร่งด่วนจึงน่าจะต้องกระทำจนกระทั่งจบกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในข้อ ๖๗ ซึ่งไม่ว่าจะตีความไปในทางหนึ่งทางใดย่อมมีผลกระทบถึงงบประมาณแผ่นดินเป็นจำนวนมากและเป็นส่วนได้เสียของเอกชนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เห็นควรที่ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีจะได้สั่งการให้กรมทางหลวง (กระทรวงคมนาคม) พิจารณาปัญหา หากมีปัญหาในทางปฏิบัติให้ปรึกษาหารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้ยกคำร้องทุกข์ตามความเห็นของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (คณะที่ ๕) และให้กรมทางหลวงดำเนินการตามข้อเสนอของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรมทางหลวงพิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดินทั้งสามรายนี้กรมทางหลวงได้ดำเนินการ

เข้าครอบครองโดยใช้อำนาจตามข้อ ๖๖ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ฯ ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าของที่ดินทั้งสามรายไม่ยินยอม และได้นำเงินค่าทดแทนไปวางต่อศาลตามข้อ ๖๗ ก็เพื่อความเป็นธรรมและเพื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนของเจ้าของที่ดิน เมื่อเจ้าของที่ดินทั้งสามรายดังกล่าวได้รับเงินค่าทดแทนไปจากศาลแล้วแต่ไม่ได้ฟ้องเรียกเงินส่วนที่ตนเห็นว่าควรจะได้รับภายใน ๑ ปี นับแต่วันวางเงิน จนพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงหมดอายุลงก่อนที่พระราชบัญญัติเวนคืนฯ ประกาศใช้บังคับ กรมทางหลวงจึงขอหารือว่า เจ้าของที่ดินทั้งสามรายดังกล่าวจะมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติเวนคืนฯ ดังกล่าว หรือไม่ประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวและได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง) แล้ว เห็นว่า เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (กรมทางหลวง) ได้ใช้อำนาจตามข้อ ๖๗ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ฯ กำหนดค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เมื่อพันเอก เสามนัสฯ กับพวกไม่ตกลงยินยอมในจำนวนเงินค่าทดแทนดังกล่าวและเจ้าหน้าที่ฯ ได้นำเงินค่าทดแทนไปวางต่อศาลแล้ว พันเอก เสามนัสฯ กับพวก ก็ชอบที่จะต้องไปฟ้องเรียกเงินส่วนที่ตนเห็นว่าควรจะได้รับภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ฯ ได้นำเงินค่าทดแทนไปวางศาล แต่ปรากฏว่า พันเอกเสามนัสฯ กับพวก มิได้ดำเนินการฟ้องร้องเรียกเงินภายในระยะเวลาดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนที่ดินเพิ่มขึ้นย่อมเป็นอันระงับไปแล้ว แม้ว่าต่อมาจะได้มีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดิน สายแยกถนนจรัญสนิทวงศ์ (แยกสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า)ฯ พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในบริเวณดังกล่าวภายหลังที่พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงสิ้นอายุแล้วก็ตาม แต่เมื่ออายุความเรียกร้องค่าทดแทนที่ดินเพิ่มขึ้นตามข้อ ๖๗ ได้สิ้นสุดลงแล้ว พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวจึงไม่มีผลลบล้างการดำเนินการที่กระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายในขณะที่พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงมีผลใช้บังคับ เจ้าของที่ดินทั้งสามรายจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติเวนคืนฯ พ.ศ. ๒๕๒๔

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๔ แห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการประชุมของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒ จัดให้มีการประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายเพื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวและได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง) แล้ว เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕ ว่า ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวงไว้ในข้อ ๖๓[๑] ว่า เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้าง

---

[๑] ข้อ ๖๓ เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง ให้ดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับโดย

หรือขยายทางหลวง ให้ดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยนำกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ สำหรับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วนนั้นได้มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะในข้อ ๖๖ และข้อ ๗๙[๒] ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์มีอำนาจเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์เพื่อดำเนินการสร้างทางหลวงได้ทันทีเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงใช้บังคับ และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้เป็นทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วน โดยในข้อ ๖๗[๓] ได้กำหนดหลักเกณฑ์และ

อนุโลม เว้นแต่ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคหนึ่งจะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนไว้ก่อนก็ได้

[๒] ข้อ ๖๖ ในกรณีที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินบริเวณที่ที่จะเวนคืนใช้บังคับและรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วนแล้ว ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์มีอำนาจเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ขนย้ายทรัพย์สินและดำเนินการสร้างทางหลวงหรือดำเนินกิจการใด ๆ เกี่ยวกับการสร้างทางหลวงในอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ ได้

ก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ยินยอมให้เข้าครอบครองก่อนกำหนดเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่ไม่อาจติดต่อกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ปิดแจ้งความไว้ ณ ที่ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ และ ณ ที่ว่าการอำเภอซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ และระบุกำหนดเวลาที่เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะเข้าดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันปิดแจ้งความ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์มีอำนาจเข้าดำเนินการได้

ข้อ ๗๙ พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงให้ใช้ได้มีกำหนดสิบปีในระหว่างเวลาที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๑ และหมวด ๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้

[๓] ข้อ ๖๗ ในการเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างหรือขนย้ายทรัพย์สินตามข้อ ๖๖ ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ชำระค่าทดแทนตามความเป็นธรรมในส่วนที่ได้เข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างหรือขนย้ายทรัพย์สินให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้น ถ้าไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์

การกำหนดค่าทดแทน เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์จะรับชำระหรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ไม่ยอมรับ ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์นำเงินไปวางต่อศาล เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์จะขอรับเงินนั้นจากศาลเมื่อใดหรือไม่ก็ได้

การที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์รับชำระค่าทดแทน แต่ยังไม่ยินยอมตกลงใน

วิธีการชำระค่าทดแทนสำหรับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วนไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ทำความตกลงในเรื่องค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์กับเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์เสียก่อน หากตกลงกันไม่ได้ ให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์มีอำนาจกำหนดค่าทดแทนได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ฯ กำหนดแล้วถ้าเจ้าของไม่ยอมรับก็ให้เจ้าหน้าที่ฯ นำเงินไปวางศาล และเจ้าของต้องฟ้องร้องต่อศาลภายในหนึ่งปี ส่วนเงินค่าทดแทนนั้นได้บัญญัติไว้ในข้อ ๗๖[๔] ว่า ถ้าเป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงที่ไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าทดแทนกำหนดไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แล้ว ให้กำหนดเงินค่าทดแทนเท่าราคาของทรัพย์สินตามราคาที่ซื้อขายกันในท้องตลาดในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืน พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงหรือพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี

สำหรับกรณีตามที่หารือนี้ปรากฏข้อเท็จจริงจากเอกสารและคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงคมนาคมว่า ที่ดินบริเวณดังกล่าวได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงที่จะสร้างทางหลวงแผ่นดินสายธนบุรี – นครชัยศรี – ราชบุรี พ.ศ. ๒๕๑๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๓ และได้มีประกาศกระทรวงคมนาคมให้ทางหลวงดังกล่าวเป็นทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๑๙ การกำหนดค่าทดแทนสำหรับอสังหาริมทรัพย์ในบริเวณดังกล่าวจึงต้องคิดในราคาที่ซื้อ

จำนวนเงินค่าทดแทนที่เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์กำหนด หรือรับหรือไม่รับเงินค่าทดแทนที่เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์วางไว้ต่อศาล ไม่ตัดสิทธิเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่จะฟ้องเรียกเงินส่วนที่ตนเห็นว่าควรจะได้รับภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ตนรับเงินค่าทดแทนจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรือวันที่เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์วางเงินค่าทดแทนต่อศาล แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้เจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ชำระเงินเพิ่มขึ้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีในเงินนั้น ตั้งแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนใช้บังคับ

การที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ฟ้องคดียังศาลตามวรรคสองไม่เป็นเหตุให้การครอบครองอสังหาริมทรัพย์ การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างหรือการขนย้ายทรัพย์สินต้องสะดุดหยุดลง

[๔] ข้อ ๗๖ เงินค่าทดแทนนั้น ถ้าไม่มีบทบัญญัติเป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ซึ่งออกตามข้อ ๖๓ แล้ว ให้กำหนดเท่าราคาของทรัพย์สินตามราคาธรรมดาที่ซื้อขายในท้องตลาดในวันดังต่อไปนี้

(๑) ในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนใช้บังคับในกรณีที่ได้ตราพระราชกฤษฎีกาเช่นว่านั้น

(๒) ในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงใช้บังคับในกรณีที่ได้ตราพระราชกฤษฎีกาเช่นว่านั้น

(๓) ในวันที่พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ใช้บังคับในกรณีที่ได้ตราพระราชบัญญัติเช่นว่านั้น

ขายกันในท้องตลาดในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงใช้บังคับตามข้อ ๗๖[๕] และต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๖๗ ซึ่งปรากฏว่าเจ้าหน้าที่เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ใช้อำนาจตามข้อ ๖๗ กำหนดค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ของพันเอก เสามนัสฯ กับพวก โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว แต่พันเอก เสามนัสฯ กับพวกไม่ตกลงยินยอมในจำนวนเงินค่าทดแทนดังกล่าว เจ้าหน้าที่ฯ จึงนำเงินค่าทดแทนไปวางไว้ต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๓ และพันเอก เสามนัสฯ กับพวก ได้รับเงินดังกล่าวไปแล้ว แม้ต่อมาพันเอก เสามนัสฯ กับพวกจะได้ร้องเรียนต่อฯพณฯ นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าของฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการปรองดองจะได้กำหนดให้พันเอก เสามนัสฯ กับพวก ได้รับเงินค่าทดแทนเพิ่มอีกตารางวาละ ๕๐๐ บาท และพันเอก เสามนัสฯ กับพวก ได้รับเงินส่วนที่เพิ่มไปเมื่อวันที่ ๒๗ และวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๒๔ แต่เมื่อพันเอก เสามนัสฯ กับพวกมิได้ฟ้องเรียกเงินส่วนที่ตนเห็นว่าควรจะได้รับภายในหนึ่งปีตามข้อ ๖๗ จึงหมดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าทดแทนที่ดินเพิ่มขึ้น ดังนั้น แม้ว่าต่อมาจะได้มีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดิน สายแยกถนนจรัญสนิทวงศ์ (แยกสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า)ฯ พ.ศ. ๒๕๒๘ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๔ เพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังที่พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงสิ้นอายุ (ธันวาคม ๒๕๒๓) แล้วก็ตาม แต่เมื่อพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวมิได้บัญญัติเรื่องค่าทดแทนไว้เป็นพิเศษ พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวจึงไม่มีผลลบล้างการดำเนินการที่กระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายในขณะที่พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงมีผลใช้บังคับ ด้วยเหตุผลดังกล่าวเจ้าของที่ดินทั้งสามรายจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติเวนคืนฯ พ.ศ. ๒๕๒๔ เพราะเหตุผลในการออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่ากรมทางหลวงได้สำรวจที่ที่จะต้องเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าวตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงที่จะสร้างทางหลวงแผ่นดิน สายธนบุรี – นครชัยศรี – ราชบุรี พ.ศ. ๒๕๑๓ เสร็จแล้ว สมควรที่จะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร
(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)
รองเลขาธิการฯ
รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เมษายน ๒๕๒๖

---

[๕] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔